

Левадна Валерія Сергіївна,
студентка 2 курсу юридичного факультету
Науковий керівник – к.ю.н., доцент Орлова О.О.
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВА

У нашому світі найважливішими соціальними цінностями та головним об'єктом більшості конституційно-правових відносин є свободи людини та громадянина, які згідно зі ст. 55 Конституції України охороняються судом. Кожен має право на все, що не заборонено законом засоби захисту своїх прав і свобод від порушень та незаконного втручання. Водночас основний закон держави, а саме стаття 59, гарантує кожному право на професійну правову допомогу, яка надається безкоштовно у випадках, передбачених законом. У нашому світі найважливішими соціальними цінностями та головним об'єктом більшості конституційно-правових відносин є свободи людини та громадянина, які згідно зі ст. 55 Конституції України охороняються судом. Українська система безоплатної вторинної правової допомоги включає значний обсяг перелік осіб, які мають право на БВПД, таким чином забезпечує широкий доступ до справедливості та захист прав людини. Важливим є підтримка розвитку системи БПД тоді як це гарантує рівний доступ до правосуддя, правова інформація та консультації, зміцнення правоздатності громад.

Основні аспекти проблеми і перспективи розвитку системи безоплатної правової допомоги в Україні досліджували С. Шаталюк, С. Гончаренко, Є. Бова, О. Хорошенюк, А. Іванцова, П. Корнієнко, А. Атамасов, М. Стаматіна, О. Лисенко, А. Вишневецький, Р.Г. Мельніченко, К.С. Пащенко, С.В. Прилуцький, Н.Ю. Сакара, С.І. Сафулько, О.Д. Святоцький, Є.Г. Тарло, Л.В. Тацій, П.В. Хотенець, Д.П. Фіолевський, Ю.Т. Шрамко.

На даному етапі розвитку України постало питання правового захисту людей, які не в змозі сплатити надання їм правової допомоги, адже наразі якісна юридична допомога зазвичай коштує недешево.

Для початку визначимо, що ж таке безоплатна правова допомога. Згідно з Законом України № 3671- VI «Про безоплатну правову допомогу», який було прийнято 08 липня 2011 року, то безоплатна правова допомога – це правова допомога, що гарантується державою та повністю або частково надається за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів та інших джерел [1]. Закон передбачає як первинну, так і вторинну БПД. Первинна БПД - це вид державної гарантії, що полягає в інформуванні особи про її права і свободи, порядок їх реалізації, відновлення у випадку їх порушення та порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових

осіб. Суб'єктами права на первинну БПД є всі особи, що перебувають під юрисдикцією України, а суб'єктами її надання є органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи приватного права, а також спеціалізовані установи. Вторинна БПД - це вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя. Вона включає такі види правових послуг, як захист; здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на вторинну БПД, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; складення документів процесуального характеру. Закон визначає широке коло суб'єктів, які мають право на отримання вторинної БПД: особи, середньомісячний сукупний дохід сім'ї яких є нижчим суми прожиткового мінімуму; діти-сироти; діти, позбавлені батьківського піклування; безпритульні діти; діти, які можуть стати або стали жертвами насильства в сім'ї; особи, до яких застосовано адміністративне затримання чи арешт і т.д. [1].

Побудова такого інституту дозволяє громадянам вірити, що держава прагне добра, намагаючись реформувати мислення не лише простих людей, а й державних службовців. Це допомагає висвітлити найактуальніші проблеми, з якими громадяни стикаються у своєму повсякденному житті. Найголовніше, вони знатимуть, куди йти, щоб захистити свої права, і будуть впевнені в цьому, що їх почують та допоможуть [2].

Аналізуючи безоплатну правову допомогу можна виокремити декілька проблем цієї системи. Отже, перша проблема БПД – це неможливість заміни адвоката БПД у певних випадках і подальше затягування кримінального провадження. Наприклад, якщо адвокат не в змозі з'явитися до суду, то центр БПД не може надати іншого адвоката, як це зазвичай відбувається в адвокатів, які діють за угодою з клієнтом [3]. Іншою проблемою являється намір держави збільшити кількість адвокатів БПД також створює реальну загрозу для майбутньої незалежності адвокатської діяльності, а також можливість домінування держави над адвокатурою [3].

Але деякі основні проблеми системи БПД потенційно можуть бути вирішені шляхом реформування вже існуючої системи.

Узагальнюючи результати дослідження, ми зазначаємо, що конституційне право особи на правову допомогу відіграє певну роль, відіграють важливу роль у забезпеченні захисту та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні як демократичній, соціальній та правовій державі. Наразі система надання безоплатної правової допомоги перебуває на етапі становлення, ще не завершено процес її інституалізації та правового регулювання, тому нею не досягнутий рівень європейських стандартів забезпечення доступу особи до правосуддя та якості правових послуг, а ця сфера в окресленому аспекті потребує удосконалення. Система безоплатної правової допомоги, яка існує зараз в Україні, діє недосконало і не гарантує важливих основних прав людини, як цього потребує закон. Недоліки законодавство та практика надання БПД створили можливість неприйнятної

тиску та контроль адвокатів з боку держави. Систему ще потрібно вдосконалити, адже завжди є до чого прагнути.

Бібліографічні посилання:

1. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» № 3460-17 від 02.06.2011. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.
2. Формування системи безоплатної правової допомоги в Україні : <http://www.legalaid.gov.ua/ua/operativna-info/formuvannia-systemy>.
3. Суперечності та протиріччя системи БПД – приклади судді А. Іванова. URL: <http://unba.org.ua/assets/uploads/news/publikacii/ivanov-bpd-protyrichya.pdf>, с .1.